

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊԱՌԻԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 Ֆր.

ԱՐՏԱՆՈՒՄԱՆ

Երկուս քիչ մէկ ճրարով

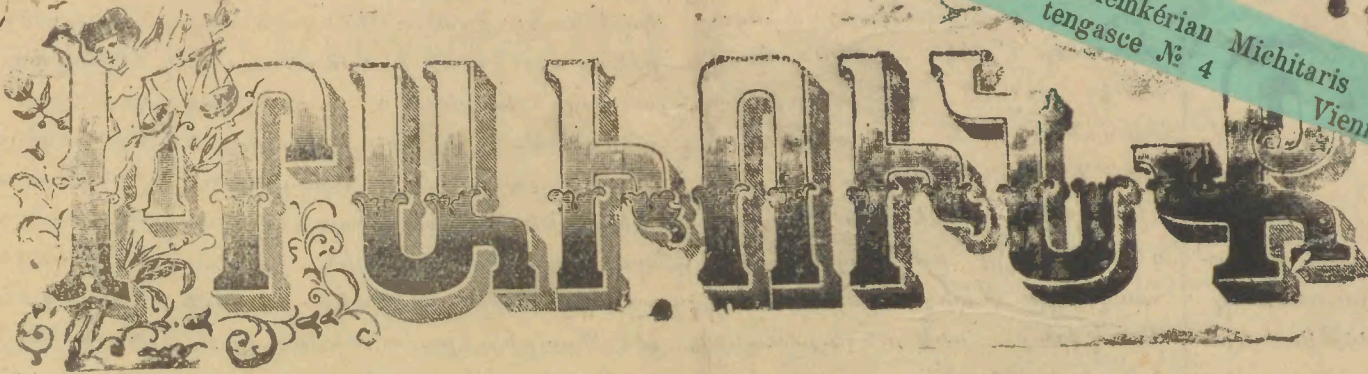
Տարեկան 14 Ֆր.
Վեցամսեայ 7 Ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօլ.
Վեցամսեայ 1.50 Տօլ.

ԿԱՆԻՍԻԿ

ԵՐԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵՐ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՂԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔԵԱԿԵՒԵՒ ԵՒ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՍՅԷ

du Journa

« r a v o u n k »

Varna

РДАКЦИЯ НА

Вѣстникъ

«Нравуникъ»

Варна

Իրոտրիւնք եւ տրոտրիւնք

ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՊԱՌԻԿԱՐԻԱ

Վառնայի մէջ սկսող հակահայ կական շարժումը ապահովագէտ տհաճութեամբ կը դիտեն պուկար ժողովուրդին մեծամասնութիւնը, իայց անձնական չահէ և անհատական հակառակութենէ մզուած մաս մըն ալ կայ որ ա՛մէն նուիրական, մարդասիրական և երախտագիտական զգացում մէկ կողմ դրած ուժ կուտայ այդ տգեղ շարժումին, ի՞նչէ ասոնց դժգոհութիւնը հայոց, մասնաւորապէս հայ գաղթականաց դէմ, Ասոնք կըսեն թէ հայերը աժան ապրանք կը ծախեն, հայ լիա նութպանները գիւղերուն մէջ գիւղացիները կը խաբեն, հայերը չ պուկարներուն հացը առեր են և վերջապէս հայերը Պուկարիոյ մէջ մակարոյներ եղած են ի վնաս պուկար տարրերին:

Ասոնց նման կարգ մը ա՛րբաստանութիւններ ալ որոնք ոչ մէկ քննութեան չեն դիմանար:

Յայտնի է թէ Թուրքիոյ բոլոր նակալ ուժեղմէն փոխշոգ հայ գաղթականները երեք դասի կը բաժնուէին. դրամատէր, արհեստաւոր և հողագործ: Երբ այսօր քննենք ասոնց վիճակը և ապրելու միջոցները, կը տեսնենք թէ դրամատէր դասը, քիչ բացառութեամբ, իր դրամական ուժէն զրկուած ձեռնարկած գոյժերուն մէջ անյաջողութեան մատնուել է, վասն զի, նախ տեղւոյն հանդամանքին անձանթ էր, երկրորդ իրէն առջև մ սնաւոր դժուարութիւններ կը յատուցուէին, և այս իսկ պատճառաւ ստիպուեցաւ հեռանալ Պուկարիանէ՝ իր դրամին կարևոր մէկ մասը հոս ձգելով, իսկ հայ դրամատէրներէն որոնք որ մնացին հոս, իրենց ուժը արհեստներու զարգացման գործածեցին և այդ շնորհիւ Պուկարիան ունեցաւ նոր արհեստներ և դարձարաններ, այնպէս որ արտասահմանէ բերուող շատ մը ապրանքներ սկսան հոս ելլալ օրինակ ներկի և տը-

պածոյի (եաղմա) գործարաններ, որոնց մէջ ա՛մէն ցեղէ հողաւոր, գոյժաւորներ կը գործեն հայ վարպետներու առաջնորդութեամբ, որոնց արտադրած ապրանքը Թիւրքիայէ և Երուսալէ կը բերուէր մինչև վերջին տարիներս երկաթեղինաց գործարաններ որոնց չինամ կամ Դորոգած առարկաները նոյնպէս Երուսալէ կուգային մինչև վերջերս:

Հայ արհեստաւորները զարգացուցին Պուկարիոյ մէջ կոշկակառակերչութիւնը գերձակութիւնը և ուրիշ կարգ մը արհեստներ որոնք նահապետական վիճակի մէջ էին ասկէ առաջ և այդ արհեստներու մէջ իրենց ունեցած ընդունակութեան ու վարպետութեան շնորհիւ է միայն որ անոնք պարկէշտութեն կապրին այս երկրի մէջ (իսկ հայ գաղթականութեան գիւղացի կամ հողագործ մասը յայտնի է որ իր չոր հացը կը ճարէ բեանակրութեամբ և որմնադրութեամբ այս խեղճերուն տոժանքը անբաղդատելիօրէն ծանր է արդէն որով հետև ամենադժուարին եօրծերը միայն բեռնակրին ու հոյ մշակին կը ձգուին իսկ դիւրինները տեղացիներուն վերապահուած են:

Պուկարիոյ հայերուն վիճակը և ապրելու միջոցները այս րոլալով, անխնդ գրպարութիւնէ ըսելը թէ անոնք պուկարներու հացը կսռնեն և գիւղացիները կը խաբեն հայերը բացառապէս թրքաբանկ գիւղերու մէջ առևտրով կը զբաղին սակայն Թուրք բրնակչութիւնը շատ աւելի գոհ է հայ խանութպանէն քան թէ պուկարէն: Հայերը եթէ իրենց ապրանքները աժան կը ծախեն, սա կը նշանակէ թէ գնող սպառող ժողովուրդը կը գրուի իրենց մէջ, ի՞նչ և աննշան թուով պուկար խանութպաններ վաճառեան

մրցուի մէջ անյաջողութեան մատնուած ըլլան, լա զ միթէ ժողովուրդին ոգուտը մասնաւորաց չահին գերագույնէ երկրի մը համար և միթէ արհեստի և առևտուրի մտցումը պայման չէ՞ զարգացման, ուրեմն ինչու լըռութեամբ և անտարբերութեամբ քաջալերել մաս մը պուկար արհեստաւորներէն ու խանութպաններու սկսած սա հակահայ կական շարժումը: Մենք կը կարծենք թէ պուկար հրապարակագիրներուն և մտաւորականութեան վրայ պարտք կը ծանրանայ զապելու այդ ամօթաբեր շարժման պարագլուխը եղող մէկ քանի դերձակները ու կոշկակարները, որոնք չեն գիտեր ինչ կը գործեն ազգի մը դէմ, որ մերձակայ անցելոյն մէջ, պուկար ժողովուրդի տառապանքին օրերուն, յիշատակութեան արժանի ծառայութիւններ մատուցած է: Աս մասին աշուրիշ առթիւ կը խօսինք:

Սօխայ

Յ. Գրուպի

ԶԱԽԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԿՐՈՂ ՆԱՄՍԿԸ

... խմբագիր:

Հայրենիքի թերթի օգոստ. 12 թիւին մէջ, առաջ հաւանութեան անձնական մէկ նամակն հաստակուելով դժբախտաբար առիթ տուած ըլլալով գանազան յարձակումներու Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ հարկ կը տեսնեմ ներկայիս յայտարարելու թէ իմ այդ նամակով երբեք միտքիս ունեցած սեղանոյ Դաշնակցական Բոմբիկէն ամբաստանելու իբրեւ վասպուկանի ներկայ աննախաձեռն վիճակին պատճառ (2), Երեսերդական կոչուած աղետաբեր շարժումը որ քանի մը տարիներէ ի վեր դժբախտաբար բուսական ծաւալ դասած է վառայ եւ չըջակայից երիտասարդութեան մէջ միակ պատճառը կը համարեմ ես այդ խղոր բեղուն մեղրուն որոնք նկարագրուած են յիշեալ նամակին մէջ, իրաւ է թէ այդ շարժման հետեւողներուն մէկ մասը անդամ ըլլալով Դաշ-

նակցութեան անոր անունով կը գործեն, սակայն պարտք է խոստովանիլ թէ այդ կողմակերպութեան մէջ կը գտնուէին այնպիսի լրջամիտ չեն այդ շարժման եւ չեն քաջալերեր զայն (3): Դաշնակցութեան մինչև այսօր այս մասին պահած լռութիւնը որ հետեւեալ է անշուշտ սահմանադրութեան հրատարակութենէ ետք անոր դէմ ելած շատ մը զբաղումներու համաձայնութիւն համարելով շարեւոր կողմէ առիթ տուած է ամբաստանելու զինքն իբրեւ ղեկաւոր այդ շարժման: Իսկապէս ունենալով հասարակութեան այս տարապարտ համոզումը կը յուսամ թէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Վասպուրականի Բոմբիկէն քիչ տեսնելու պիտի մտքը իր շարքերը վտարելով իր մէջէն այն անձերը որոնք իր անունը կարտաւորեն այսպէս գործ մը որուն լրջօրէն ձեռնարկուած ըլլալն ալ կիմանամ (4): Դաւով վառայ վիճակին վառօգէից անկման խնդրին, այս մասին ալ կընամ յտարարել թէ իմ պաշտօնավարութեան սեղանութեան ամբողջ շրջանին մէջ Դաշնակցութեանը չէ միջամտած անոնցմատակարարութեան իսկ չլիմամբ կաթողիկոսութեան վաճառքներ խնդրել, ըստ իս յաւագոյն պիտի ըլլայ որ կեզը վարչութիւնը տեղւոյն վրայ քննէ (5) զայն ճշարտութիւնը երեւան բերելու եւ պատասխանատուութիւնը ճշգրիտ հաճար: Յասնայն զկես կոչում կընեմ Պատկերոն վարչութեան սյունդարեան հաստատութիւնը իր ոչազդութեան եւ հոգածութեան առարկայ ընեն լու:

ԶԱԽԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
Վան, Սեպտ. 23 1909

Յ. Գ. Ի պատիւ Դաշնակցութեան հարկ կը համարեմ հոս յիշել անոր կատարած գովելի դերը վերջին մէկ տարուան ընթացքին վառայ կատակութեան մէջ երեւան ելած քանի մը հասարակական խնդրներու մէջ ինչպէս են հողային, հարստահարակտն ոճաքոսական եւն:

(1) Դաշնակցութեան Գ. Խաղաղեանէն է թէ իրեն ուղղուած այս նամակը մեզ հաղորդած էր հրատարակելու խնդրանքը:

Շար. 4 էջի մէջ

ԳԱՅՐԻՆԷԼ ԷՖ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

ԵՒ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ
ՈՒՆԱՆՁՆԱՆՈՐԶՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Անցեալ շաբթու իղիւր կ'գտնուէր Գարբիէլ Էֆ. Նորատունկեան, որ Եփեսոսի հիւսիսեաններն այցելելէ յետոյ տեղւոյն ազգային հաստատութիւններն ալ այցելելու և ընդունելու է մասնաւորապէս Ձմիւռնիոյ վարչական ժողովներու անդամներուն և երեսուելիներուն այցելութիւնը, և անցեալ շաբաթ օր մեկնելու է դէպի Աթէնք: Անցեալ շաբաթ օր Գարբիէլ Էֆ. փոխադարձ այցելութեան եկելու է ազգային առաջնորդարան և արժանավայել կերպով ընդունուելու է առաջնորդական փոխանորդին և վարչութեան անդամաց կողմէ, յետոյ այցելելու է Ս. Մեսրոպեան վարժարանը, ու մի առ մի պընաւորով բոլոր դասարանները՝ հարցումներ ուղղելու է աշակետներուն և գոհ մնացելու է Գարբիէլ Էֆ. իրեն այցելող Գալիմքի խմբագրապետ Ս. Պարթևեան Էֆ. ի հետեւալ կարեւոր յայտարարութիւնն ըրելէ օրուան կարեւոր հարցերուն վրայ.

«Նորատունկեան Էֆ. կ'ըսէ թէ Դուբեան Սրբազանի հրաժարականն այնպիսի քայլ մ'է գործարդ առնելէ առաջ պէտք է շատ լաւ մտածած ըլլայ, և զոր սակայն առնելէ վերջ չի կրնար ետ դառնալ ուսանց լիակատար գոհացում ստացած ըլլալու: Առանալի ալէտքը «քաներորդ դարու մէջ անըմբռնելի բան մը» կ'ըստանի, և այդ առթիւ կ'արդարացնէ Ս. Պատրիարքին րնթացքը՝ գլխաւոր պատասխանատուներուն անպատիժ մնալը ներկայի ունենալով:

Վերջեմ գիտնալ իր կարծիքը թէ ինչ կացութիւն պիտի բաւ տեղումի Ազգին առջեւ՝ եթէ կառավարութիւնը յամառի գրոհալ այն գոհացումը, օր իրմէ կ'ընդգրուէր: Նորատունկեան Էֆ. կը կարծէ թէ վարչութիւնը խնդիրն Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացնէ, իսկ այս վերջինը խնդիրն չուրջ խորհրդակցութիւններ կաւարելէ ու ուղղումներ տալէ յետոյ՝ զայն դարձեալ վարչութեան խնամքին պիտի յանձնէ, նորաւոր դիմումներ կատարելու կառավարութեան մօտաւ հարկին այդ նպատակով Ազգ. ժողովին կամ խառն ժողովին կողմէ զուտ կրօնական կամ խառն պատուիրակութիւն մը պիտի կրնայ դիմել կառավարութեան: Ամէն պարագայի տակ՝ Նորատունկեան Էֆ. չորսուսի որ խուճապի պատճառ մը չի տեսներ նոյն իսկ այն հոգեւորականներէ մէջ՝ որոնք կ'առաջարկէին:

Իսկ ինչպէս իր վերջին քննարկէն կատարուած իրողութիւն մը կ'ընէ արդէն՝ մերմէսէն զինչու պատրիարքական պահանջներուն ի պատասխան, Դեռ ելքեր, միջոցներ չեն պակսիր, կ'ըսէ: Համաձայնութեան մը գալու Ռայց իր կողմէն շատ հասկնալի փոփոխակաւութեամբ մը կ'ընէ ինչ որ այս մասին իր տեսութիւնները չհրապարակելու զինքը չընելու համար Ազգ. կեդր. վարչութեան վերին խորհուրդներ պատգամած ըլլալու անհարկի դիրքին մէջ, ինք կը հաւատայ թէ վարչութիւնը չի պակսիր կացութեան պահանջած ամբողջ շրջահայեցութեան ու ձեռնահաւթեան մէջ:

«Ոչ» իսկ հասարակութեանց հոգեւոր պետերուն քաղաքային իրաւասութեանց մասին իր գաղափարը հարցնելով՝ առիթ ունեցալ Թուրքիոյ ամէնէն ակաւոր օրէնսգէտին բերնէն լըսելու հետեւալ կուռ ու բազմակողմանի բացատրութիւնը:

«Սխալ է թէ հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր պետերը միայն կրօնական գործերու իրաւասու են միջամտելու: Անոնք կ'ներկայացնեն միեւնոյն ատեն իրենց հասարակութիւնները Օսմանեան կառավարութեան մօտ, և այդ հանգամանքով քաղաքային կարգ մը իրաւասութիւններ ալ ունին, որոնք ո՛չ միայն Օսմ. պետութեան կողմէ քանիցս ընդունուած և հաստատուած, այլ և միջազգային դաշնագրերով ալ ներկադրուած են: Խրիմի պատերազմէն յետոյ, Թուրքիան եւրոպական պետութեանց (գոնէ Եւրոպայի) կարգն անցընելու համար 1858ին գումարուած Բարիզի վեհաժողովը խնդիր քաւ Թուրքիոյ քրիստոնէից վիճակին բարեփոխման: Այդ պաթիւ Սուլթան Մեհմեդ Բարիքի ֆերմանի անունով հրովարտակ մը հանեց որ կարգացուցուի Փարիզի Բոնկրէին մէջ և անոր արձանագրութեան մէջ անցաւ: Այս ֆերմանով բոլոր հպատակ հասարակութեանց արտօնութիւն կ'ընդհանրէր իրենց ներքին գործերը ներքին կանոնադրութեամբ մը վարելու: Ըստ այսմ, Թուրքիոյ զանազան քրիստոնէայ հասարակութիւնները հրաւիրուեցան իրենց կանոնադրերը պատրաստել և կառավարութեան ներկայացնել ի վաւերացում, Մեր Ազգին Սահմանագրութիւնը վերոյիշեալ ֆերմանին տրամաբանական հետեւանքն է, որ Օսմ. կառավարութեան վաւերացումով օրէնքի կարգանցած է, և որուն Պարտուց և իրաւանց» գլուխին մէջ մանրամասնուած են Հայոց Պատրիարքին բոլոր քաղաքային իրաւասութիւնները: Պարիզի վեհաժողովը չլինեց Բարիքի համաժողովը:

Վին մէջ քրիստոնէայ հասարակութեանց իրաւունքներուն մասին յարուցուած և արձանագրուած այս խնդիրը և ատու իսկ անգամ մըն ալ ներկադրուած եղաւ իւրաքանչիւր հասարակութեան ներքին կանոնագրով հաստատուած քաղաքային իրաւասութիւնները, կ'հետեւի որեւէ թէ Պատրիարքարաններու առաւելանորոշմանց շնորհով միջազգային համաձայնութեամբ մը միայն կրնայ դուրս հանուիլ:

Պարթևեան Էֆ. հարցուցել է թէ ինչ էին այն պատճառները, որոնք իրեն դէմ լարեցին իթթիհատեան անբարեացակամ ու դատան վեհաժողովները:

«Ինքի համար խառնուածքի ու նկարագրի անկախութեան խնդիր մ'է ատկա կըսէ Նորատունկեան Էֆ. ինքզինքին վստահ մարդու մը հանդարտ ու պայծառ շէտուիլ: Ես յաւակնոտ մը չեմ, բայց չեմ ալ կրնար կրել ուրիշներուն անարդարանալի յաւակնութիւններն իմ պաշտօնիս գիտակցութեանը մէջ: Կերեւի թէ ոմանց հաճելի չէր կրնար ըլլալ իրենց ձեռքը գործիք դառնալ իմ անընդունակութիւնս Ասկէ յառաջ եկած ըլլալ կ'արժեմ ինքի դէմ խուլ հակառակութիւնը, որուն հետ չ'փոխելու կամ տիտղոս մը պաշտոն մը վիճելու տրամադրութիւնն ալ չեմ ունեցած երբեք: Ես երբեք ամիս առաջ իմ հրաժարականս մատուցելու ինքնաբեր մղումն ունեցած եմ բայց Եպարքոսն այլան պնդած էր այն ատեն հրաժարականս ետ առնել տալու համար սր ինքին իսկ քաջուելու խօսքն ըրելու էր ինքի եթէ չանսայի իրեն, այնպէս որ ստիպուած էի տեղի տալ իր թախանձանքին: Այս անգամ իմ հրաժարումս բոլորովին հակասահմանադրական կերպով կատարուեցաւ: Բայց ասոր համար չէր արժեք խնդիրը ընել:

«Ու երբ այս բոլորը կ'ըսէ, դառնութեան ամենագոյնն նշոյլն իսկ չեմ կրնար նշմարել իր նախածինքն ու ձայնին մէջ:

«Եսքը կը բանամ իրեն դէմ Հիւսէյին ճահիտներու հետ յետեւեղած ու ամենի թափով մը գաշակցող Տեք. փաստաւորեանին և անոր եղբայրակիցներուն իր տապալումին մէջ իթթիհատի հետ գլուխ կապած սակարկութեանը:

«Նորատունկեան Էֆ. չի զիջանիր հայկական ինկլութեան այս տխուր երեւոյթնորակելու: Անիկա գոհութեամբ կ'իշխուակէ հայ մեկտուներու հետ միշտ ուրախ յարաբերութիւններ ունեցած ըլլալը: Վատարմաններին գալով կըսէ թէ փութեմսն ամբիկեան:

Ընկելութեան կողմէ երկաթուղիի առաջարկէն մէջ ալ Պարոնին միջնորդութիւնն իրաւական զբաղեցում է զինքը թէ սիրա, օժտար նկատի առած է այդ սուղարկն և առաջնութիւն տուած է միշտ առաջարկողին գիմումներուն հայ մեկտու մ'ըլլալուն և մտնաւոր առաջարկուած երկաթուղիներն ալ հայկական նահանգներու մէջ շինուելու սահմաններուն բան մը՝ որուն պատկարութիւնն ալ էնէն աւելի՝ ցնահատողներէն է: Բայց Տեք. Բատարմանեան կը կարծէ եղբր թէ Նորատունկեան Էֆ. կրնար սուանցեալ առջեւ նայելու, անմիջապէս վերջացնել իր գործը մինչդեռ նախարարը պատճառներ ունէր այդպէս չվարուելու, ամենալուրջ պատճառներ զոյժ չուրքելու մը չի կրնար հասկնալ Օսմ. Պաշայի հերոսն և Կարինի մեկտուը:

«Ըմբռնումներու տարբերութիւն, կըսէ Նորատունկեան Էֆ. չեմ գիտեր թէ այս մարդիկը Եւրոպայի մէջ ինչ գաղափարներ չինած են իրենք իրենց վարչային պատասխանատուութեան ու գործելակերպի մասին բայց իմ անդրդուելի համոզումս և անչափելի ուղեգիրս եղած է սա սկզբունքը թէ նախարար մը իր իւրաքանչիւր արարքը պէտք է ճշգրտորեն համաձայնեցնէ օրինաց հետ այլապէս մեղանշած և ծանրորէն մեղանշած կ'ըլլայ ...»

Պարթևեան իր խօսքը կ'ըսցնէ հետեւալ տողերով՝ «Եւ մենք չուրեցինք օգտուել մեր ազգային ճակատագրին զեկայարուութեանը մէջ ալ չհոր ուղեգիրն իմաստութեանէն և մաղ մնաց որ մեր ազգ. Խորհրդարանին հերոսները վերջական այս մեծ ուժը գաճաճորեն արհամարհելի ետքը զայնանարկելու ցեխոտեւլու: Ողորմել լըբութիւնն ալ սուներնային տարի մը առաջ ...»

ՊԱՏՐԱՐԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԱՐԻ ՎԱՐՈՒՄ
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՏԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ի դիմաց Ազգին կայս. Պալատ շնորհաւորութեան դացին Պատրիարքարանը գեր Տ. Ղեւոնդ Մ. Վ. Դուբեան, իր հետ ունենեւալով Երոստեղէի Պոտոյ, Տեղապահ և գործակատար Դամէր Էֆ. Շիրինեանը: Պալատակութիւն ընդունուեցաւ ընդունելութիւն յատուկ Գահոյից դահլիճին մէջ սուր ներկայ էին նաև միւս ազգոց հոգեւոր պետերը: Յունաց Տ. Եօտքիմ Պատրիարքը ըստ աւանդութեան ի դիմաց բոլոր հոգեւոր պետերուն շնորհաւորական ճառ մը կարդաց սրմէ վերջ պատասխանութիւններէ պեր է թէ մեր Ս. Պատրիարքը ինչ պատճառաւ չէ եկած որուն պատասխանած է թէ անհանգիստ է:

Մ. Խ.

(2) Ձառէն վարդ. յիշած էր իր նամակին մէջ Դաշնակցութեան անունը զոր մենք ջնջեցինք որ վահաեւ հայ ժողովուրդին մէջ անդի ունեցած անտառոց իրողութիւններով զապիւր էր մեր նպատակը զլիաւորաբար եւ ոչ անձերով։

Նոր-սերդական կոչուածը՝ ընկերաբանական երեւոյթ մըն է որուն մասին հայ թերթ մը պէր կրնար անտարբեր մնալ։

Մ. Խ.

(3) Հայրենիք ալ համարւում է այդ լրջմիտներուն շնորհ։

(4) Աւելի լաւ զէջ քան երբեք կը տեսնուի որ Հայրենիք իր հրատարակութեամբ կրնա ուղղորդութիւն հրաւիրել խնդրոյն վրայ եւ յաւաք բերել այս մաքրագործումը Ձառէն վարդ. ինքն ալ կրնայ իրաւամբ խորհիլ թէ իր հրատարակած նամակը օգտակար եղաւ։

Մ. Խ.

(5) Կեղեր վաւորութիւնը կրնէ անշուշտ ինչ որ Սահմանադրութիւնը կը հրամայէ։

Մ. Խ.

(*) Ստորագրուած տողերը կը հաստատեն քաղաքի տալու իրաւունքը։

(Հայրենիք)

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ԷՅԷԼԵՏԻ

ԻՆՉՊԵՏ ԵՂԱԻ

ՀԱՆՐ. ԵՆԻՈՒԹԵԱՆՑ

ՆԱԽԱՐԱՐ

«Բաւաւիէ Խոսքէն» կիսամսթերթին մէջ Ենվար ծածկանունին տակ Պաշտօնացի գիւնահադէտ մը կ'ըսէ թէ որովհետեւ Պետրոս Էֆէնտի Հալաճեան կը պաշտպանէր Գրամատէրներու Մէտիքային և Պանքային գաղտնիք չահերը իր պաշտպանները յաջողեցան զինք Հանրային Ենվարեանց նախարար ինքն ու մէջ այլոց կըսէ ինչ ըսենք վարչապետին և մանաւանդ զահ Հիւճին երիտասարդ թիւր անդամներուն որոնք ոյս մանեօվրին գործիք եղան։ Գեռ չենք գետեր թէ Հանր Ենվարեանց նշանտիր նախարար Հանր Պարտոց վարչութեան խորքը գականե պաշտոնէն հրժարած է երէ չէ հրաձարք կը կարծենք թէ գործի մէջ թուրքիոյ չարը վրտանգի տակ է։

ՍՈՍԿԱԼԻ ՈՃԻՐ ՄԸ ԳԱՏԸ-ԳԻՒԴՐ ՄԷՋ. — Սոսկականութիւնը կասկածելով որ Հայոց դպրոցի դէմը գտնուող տան մը մէջ անսովորաւ մը կ'անցնի փողոցին դէմը բանալ տուած եւ չեքս մտած է։ Այդ տան մէջ առանձին կը բնակէր հերագրատան պաշտօնեայի մը մէկ այրի կինը. Տէսփինա Ա ասթափատու անունը որ նաւավար եղբայր մը ունի եղբր Թարապիտ։

Հաղիւ թէ սոսկականները տունէն չեն կը մտնեն, կը նշմարեն Տէսփինան որ գետին փռուած էր անկենդան մարմինը գտնուելի հարուանելի վճարած։

Ձէնքը գանակին մէջ միտուած էր Դիակը արդէն սկսած էր մեխիւր Անմիջապէս իմաց տրուեցաւ իսկիւտարի ընդհանուր դատախազութեան թաղապետութեան ընդհանուր կառավարչութեան ղեկավարութեան, որմէ հետոյ թաղապետ հրամանատարեցաւ Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ կիրակի ցերեկ։

Սոսկականութիւնը հաջորդեց Տէսփինայի գրադիները. Ոճրագործները փաթով կը փնտռուին. Տէսփինայի եղբայրը որ նաւավար է, եւ իր եղբորորդիները ձերբակալուեցան եւ հարցաքննութեան ենթարկուեցան. Տան մէջ եղած քննութիւնը ցայց ստուած թէ ըստ իր դարակները եւ կարասիները խուզարկուած էին, որմէ կը հետեւէ չոր ոճիւրին շարժաւ թը զ՝ Էթի. նէ էր։

Դաղտիայի Բաբկէն վարդապետ կարմիր վաւորին մէջ դուռն է 1853ին. Յանր Պատրիարքին տրուած կայսպէրաթի մը թարգմանութիւնը որուն մէջէն կարեւոր կէտերը կը դնենք հոս «Հայոց ազգին մէջ գտնուած Տէրութեան հաւատարմի հպատակաց հոգեւորականներուն իմ վերամիտման նախատեսքս կողմէ ալ հաստատուած հոգեւորական յատուկ արտօնութիւնները եւ կայս. երկիրներու մէջ գտնուած եկեղեցեաց վանքէ. ից իւ անոնմէ կախեալ հոգեւոր. անշուշտ կալուածոց եւ ռաբի կրօն տեղեաց եւ այս տեսակ սխառեղեաց եւ հոգեւորականութեան յատկացալ ազատութիւնները իրաւունք վերջապէ եւ Պատրիարք եւ առաջնորդաց վաղամի պայմանները բովանդատող Պէրախներուն (Գրամատիք) մէջ ժարուեցաւ և կը գրուած այսպիսի տրանսլատիւններուն եւ թոյլտուութիւններու ամէն ժամանակ տնխանա պահուիլ կայ. երական յատուկ կարգ է։

Այս հրամանին կատարելու եւ ճիշտ գործողութիւնը կայաներական բարձր նպատակը ըլլալով ծանուցանելու եւ հաստատանելու համար Արքունի զիւանէս այս բովանդատը հրովարաւը գրուեցաւ։ Դուռն որ յիշեալ Պատրիարքային, եւ եղելութիւնը իմամանալուց պէս միշտ եւ հաւապագայոց կայաներական հրամանին համաձայն տու ըրնս ու գործես եւ հակածակն ընելէ զոր շանաս եւ այս վճարական որոշման եէ՞ր քան մը պատկերու ըլլայ նէ փոքրաս տնիքապետ մեր Բ. Դրան իմանալու)։ Այսպէս գիտնաս Կայսրական Նշանագրին հաւատ ընծայես։

Դրուեցաւ 1261 Շապան ամսոյ վերջը (25 Մարտի 1852) ի մայրաքաղաքս կ'ոտով զինուորիս։ Բ. Վ.

— Լոնտոն 7 հոկտեմբեր — Համայն Անգլիոյ մէջ տեղի ունեցող միթինկներ ֆերէրի ոգանման առթիւ հոս տէի ունեցած է միթինկը կը գերազանցէր միտները և կառավարողութիւնը կրամաշտ գորգէտէն 50000 հոգի կը մասնակցէին այս ցոյցին։ Յուցարարք Գրոշներ կը կրէիդ սա վերտարութիւններով «Դոմիլըն երթան ֆերէրի սպանիլներու» Անկիցի կղերը և Ալֆոնսոս Գրարգէտը պոռաց միջոց մը «Այս չէնքը սպանիական դեռապանատուն է որոյ ընենք իսպաիկ կերպով. բոյց գոչենք էրիցս

«Բիւրն» Դեպքանտունը կը պահպանուէր զօրեղ զինուորական շղթայով մը. Յուցարարք ուրտուած հաւկիթ մը նետեցին ստիկանապետի երեսին։

ԵՐԶՐՈՒՄԷ Կովկաս գաղթող Հայերը հեղինակէ կը փերագտնան իրենց գիւղերը։ Սապահ կը գրէ թէ Խալաֆը այս առթիւ մեծ ուրխութեան մէջ են։

ՍՏԱՆԷԹԻ Բանտարկեալները իրենց ազատագրման համար միջոցներ ձեռք առնալը խնդրող հեռագիր մը ուղղած է ինչ ասիէ առաջ Պատրիարքարան Այս հեռագիրը խնդրոյ շնիթ եղած է վորդութեան վերջին նրոնքուն մէջ եւ արդէն նոյն հեռագիրը ցոյց տուելով իւր ըրնքը զորոց նախարար թեան դիմում եղած է վերոյշեալ բաւտարկ վանեցու մասին նախարարը խոստացած է նկատի առնել սոյն խնդիրը։

ՄԷՐՍԻՆԻ Երանոցին ծախքերը հզորեցած յարաճուն հիւրմանք մը ստացած ըլլով 300 անկի ուղարկուած է այս անգամ նոյն խնամակութեան տանակցեալ վալանթէն Էթ. Էթէ. ճեանի հաշուին։

ԷԶՄԻՆՍԵԼԻ Ս. Սինօղը 600 ըռպ լի զեկած է Աղզ. Պատրիարքարան որուն 500ը Ամանայի արկածեալներու եւ 100 ըռպ ին ալ Աղզ Հիւզանցին համար նուրած է։

ԱՆԹԱՄՍԵ Խ գրոյն քննիչ յանձնաժողովը երեկ իր վերջին նիստ գումարեց Ալաթիոյ Սորհրդարանին մէջ ու նկատողութեան առնելով թէ իր տամաքութեան տակ ունեցած հանրագրութիւնները ուցուցակները յանգած է իմ եղբակացորթ թեան զոր յատուկ տեղեկագրի մը մէջ ամի փլուզ պիտի լինեկացրնէ աղզ մոլովին։

ՄԱՐԱՇԻ Բաւաւի գիւղէն մէջ 30 եւ շար գիւղի մէջ 8) տուն այրած և աւերած ըլլալով առնց անմիջական նորագէտ պէտք ցոյց տրուած է։ Միջազգայն նպատակ Յանձնաժողովը օրական 500 մարդ կը կերակրէ հոն։ ՔԱՂԱՔԱՂԱՆ Ժողովոյ անդամ Միւրան Էթ Երիւնան հրաժարեալ տըւած է պաշտոնէն։

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԷ			
ՁԱԽԻՐԷ			
ՊՈՒՂՏԵՑ	Վակոն	100 քիւր.	18
Ս. Գալա	15 80 լիպ.	16.	10
ԱՐԻՍ			
Վակոն	100 քիւր.	12	— 13
Արապա	45—52 լիպ.	8.	
ԵՈՒՂԱՅ արապա	32—36 լիպ.	5.	60
»	100 քիւր.	13	80
ՁԱՂՏԵՐ	52—57 լիպ.	11.	25
ՅԱՍՈՒԼԵԱ	100 քիւր.	28.	
ՏՐԸ արապա		15.	
ՔՕԼՕՁ արապա	55—60 լիպ.	16	— 17
ՄԻՍԻՐ	100 քիւր.	13.	
արապա		9.	
Կրկնած վակոն	20—25 վէ	250—400	
արապա	կէլիքտէ.		
ՊԱՒԱՒԻՑԷ			
Վառնա	Բիւրագործան	պարգաւիթէ	
մալլէրին	պու. կիւնքի	ֆիլիպիք,	ալֆու
Փանք	Իլէ.		
ԳԱՂԱՎԷ		2 10	2, 25
ՇԷՔԷՐ	նէմցէ	չուվալ	95 - 96
ՇԷՔԷՐ	քէսմէլ	սանալը	— 47.
ԲԻՐԻՆՆ	ձէնօվա	չուվալ	49
ՅԻԼԻՊԷ	Խեկիլիք		31—33
Բիգոն	»		52.
ԿԱՂ Սանալը			11.
ՁԷՑԻՆ	Խաղը քիւր.	1.65	— 1.8
ԳՈՒՐՈՒ	Իւզիւմ		60. 70
ԵՈՒՄԵՐԹ	100 ասէթ		7. 10

Կը ՏԳԳՐՈՒՆԻ ՄԷՔԷՐԻՆԷ ԵՐ ԶՍՓ. ԻՈՐ ԳՆԵՐԸՈՎ ՄՄԵՆ ՏԵՍԻԿ ԳՈՐԾԵՐ
Հարսնեկան Հրախ, Գիւր, Այցաւոն, Նամակագործութիւն, Պանքաւ
Պատրիարքարան, Հաշուեքորդիք և ուրիշ գործեր
Հայրենի Պալատի և Ժողովարանի լեզուներով
Մեն գիւղերէն Եւրոպայի դրամագրութեան համար ապագայս
արամագրութեան տակ ունի ամէնակողմէն սխալմի
գործիքներ եւ տասեր

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐԲԵՐ
«Իրաւունք» ի խմբագրատունէն կարելի է ստանալ Դրամահետեւալ գիրքերը.
ՂԱՐԻՊ ԱԽՊԷՐ գին 1 ֆր
ԱԶԱՏ ԵՐԳԱՐԱՆ » 1. »
ԹԻԱՊԱՐՏ Ա. հատոր » 1 50 »
ԹԻԱՊԱՐՏ Բ. » 2. ֆր
ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՅ » 1. »
ԻՐԱՆԻՆԷՐԻ հաւաքածոյ մէկ տարուանը 12 ֆր.
Եւ կանխիկ չի զրկուած յանձնարարութիւնը նկատի չեն առնուիր.
Դպրոցական տղայոց համար Ազատ Երգարանը կը վաճառուի 80 սանդիւի.